سۆشیال میدیا ڕۆڵ و پێگە و کاریگەرییەکانی، لەسەر ڕەوتی ژیانکردن لە کۆمەڵگەی هاوچەرخ دا…

لێکۆڵینەوەی دڵشاد کاوانی نووسەر و ڕەخنەگر.

پێشەکی:.

سۆشیال میدیا ئەم فاکتە گشتییەیە کە لە ئاکامی هاتنە کایەی جیهانێکی بەرفراوانی بەیەکەوە گرێدراوی تۆڕەکانی کۆمەڵایەتییە، کە لە ئەنجامی پێشکەوتنی سیستەمی تەکنەلۆژیای ئینتەرنێت و زیدەتربوونی خواست و ویستی تاکەکان بۆ ڕزگاربوون لە چەقبەستوویی میدیای فەرمی و ئاڕاستەکار هاتە ئاراوە. پاش ئەوەی میدیای کلاسیک، تاکەکانی بەرەو بێزاری و ونبوونی دید و شوناسی تاکەکەسی و توانەوەی بۆچوونی تاک، لە ڕوانینی دەستەجەمعی جڵەوکراو و بەلاڕێدابردنی مەعریفەی زاتی، لەهەمبەر لەدەستدانی شوناسی ڕاستەقینەی میدیا برد. بۆ ئەوەی تاکەکان لە فەزاییەکی فروان و ڕەها دا، ئاسنتر و ئازادانە بڕوانن و ڕاستەوخۆ و بێ بوونی هیچ فلتەرێک و بەربەستێک ئاوێتەی جیهانی زانیارییەکان و گەیشتن بە دەرەوەی خۆیان بن، پەنا بۆ سۆشیال میدیا دەبەن، ئەمەش کاردانەوەی میدیای تاکەکەسی دروست دەکات.

پێناسە:.

سۆشیال میدیا لە ڕووی زاراوەییەوە لە (Social Media) هاتووە، واتا میدیای کۆمەڵایەتی، یان میدیای خەڵک. کە ڕاستەخۆ، بەکاربەر یان فان دەتوانی مامەڵە لەگەڵ هەر پێشهات و پێوستییەکانی پەخش و بڵاوکردنەوە لە چوارچێوەی سیستەم و یاسا و ڕێنماییەکانی هەر ئەپێک دا بکات، کە تێدا وەک هەر تاکێکی دیکەی بەکار بەر مافی خاوەندارییەتی بەکارهێن بە یەکسانی و ئاسانترین شێوە وەردەگرێت.

سەرەتا:.

گەر بمانەوێت بە وردی لەسەرئەوە بووەستین ئایە بەدیاری کراوی سۆشیال میدیا وەک پێوستییەکی حەتمی هاتەتە بەرهەم و خۆی خزاندەتە

نێو فەرھەنگی ژیان، یان لەئەنجامی گەشەسەندن و پێشخستن و داھێنانی زانستی بووە، بە بەشێک لە ژیانی کۆمەڵایەتی مرۆڤ. لەمەش دەمانخاتە بەردەم پرسێکی تر کە سۆشیال میدیا جیھانێکی گریمانەییە یان بەرنامە بۆ داڕێژراوە. دەرکەوتنی سۆشیال میدیا بەرھەمی میدیا خۆیەتی یا ئەوەتە پاشەکشەی میدیای باوە! بۆ ھاتنەکایەی سۆشیال میدیا حەقیقەتێک ھەیە، ئەمیش لەگەڵ ھەر جۆرە پێشکەوتنێکی تەکنەلۆژیای ئامێری زیرەک، میدیا و ڕوانینەکانی گۆڕانکاری بەخۆوە دەبینێت، جۆری بەکاربردن و مامەڵەی خەڵکیش لەگەڵ میدیا گۆڕانکاری بەسەردا دێت، شتێك ھەیە لەبواری میدیادا، که ھەمیشە قەسەی لەسەر دەکەین، ئەویش حەتمەیەتی تەکنەلۆژییە، زۆرجار تەکنەلۆژیا کە سەرھەڵدەدات بەتایبەت لە بواری میدیا لەگەڵ خۆیدا کۆمەڵێك گۆڕانکاریش دەھێنێتە ئاراوە، ئەویش رەنگدانەوەی بووە لەسەر ژیانی ئێمە لەسێ بواری سەرەکیدا، ئەوەی سۆشیال میدیا ئێستا ھێناویەتە ئاراوە دەتوانین لەسێ روانگەوە تەماشای بکەین، یەکێکیان ئەوەیە دەتوانین بڵێین دنیایەکی گریمانەییە، یەکەمیان بەجەمسەربوونی تاکە، ئەم سۆشیال کۆمەینیکەیشنە تاك دەکات بەجەمسەر بەو مانایەی مامەڵەی لەگەڵ تاك دایە، راستە مامەڵەیەکی راستەوخۆی لەگەڵ تاکدا کردووە، بەڵام ئەگەر دیقەت بدەیت، ئەگەر مامەڵەی خەڵك مامەڵەیەکی دەستە جەمعی بێت لەتەماشاکردندا یان رادیۆ بەھەمان شێوە گوێگرتنێکی دەستەجەمعی بێت، ئەگەر دەستاودەستکردنی رۆژنامەیەکیش مامەڵەیەکی دەستەجەمعی بێت، بەڵام مامەڵەی ئێمە لەگەڵ سۆشیال میدیا مامەڵەیەکی تاکە، واتە تاك دەبێت بەجەمسەر.

دۆخێکی تر کە دروستی دەکات کە کۆمەڵێك شتی تر لەتاك دەسەنێتەوە، گرنگترین شت سەند□و□ی تایبەتمەندی تاکە، ئەم تەکنەلۆژیایە بەتایبەتی لەسەردەمی سۆشیال میدیادا، تاك بەخۆی نازانێت تادێت تایبەتمەندی خۆی لەدەست دەدات، حاڵەتێکی تریش نامۆبوونی تاکە، چونکە ئەو لەدۆخێکدا دەژی کە گریمانەییە، دۆخێکی واقیعی نییەو مامەڵەکردنەکەش گریمانەییە، پەیوەندییەکان گریمانەییە، تادێت ئەو دۆخە گریمانەییە زیاتر خۆی بەرجەستە دەکات.

بەوات□ی□کی دی تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان ، ئەو پەیوەندیە خێرایەیە کە بەکەمترین کات و کورترین ڕێگە، بە شکاندنی سەرجەەم سنوورەکان خەڵکەوە دەمانبەستێتەوە. لە کاتێکا ئەمڕۆی سەردەمی خێراییە و بۆ بەڕێکردنی ژیانی ئاسایی تاکەکان، کاتی ئەوەمان نییە تەنانەت پەیوەندییە ئاساییەکانمان لە دەرەوەی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان ببەستین ، بۆیە ھانا و پەنامان بۆ ئەم شێوازە لە پەیوەندیکردنە دەبەین و بە زۆر شێوازی جۆراوجۆر بەکاری دێنین. کەسەکان بەبێ بوونی ھیچ سنورێک لە تەواوی دونیا پێکەوە دەبەستێتەوە و دەکرێت

بۆ ڕێهایی و بێ سنوریش کاری لەگەڵدابکرێت ، گەر بەکۆمەڵی و پێکەوە بوونبێت یان بۆ ڕاپەڕاندنی کاروباری کۆمەڵایەتی و خێزانی بێت، یان چالاکی و ڕۆشنبیری و سیاسی و ئابووری و ئاینی و هەربوارێکی دیکە بێت، لە هەموو کاتەکاندا بەکارهێنەری ئەو تۆڕە کۆمەڵایەتییانەین . لە یەکتر ناسین و گۆڕینەوەی بیروڕا و وەرگرتنی زانیاری خۆیی دەبینێتەوە.

جۆر و پۆلینەکانی سۆشیال میدیا

لەسادەترین پێناسەدا، سۆشیال میدیا ئەو جۆرە لە میدیایە کە چیتر خودی خۆی بە تەنها قسە ناکات، جیاواز لە میدیا باوەکان وەک رادیۆ و تەلەڤزیۆن و میدیای چاپکراو ڕێگە بە خەڵک دەدات ببن بە بەشێک لە بەهای ناوەڕۆکی ئەو زانیاریەی، کە سۆشیال میدیا بڵاویدەکاتەوە. لە سۆشیاڵ میدیادا هەم دەزگا فەرمییەکان و هەم خەڵکیش دەتوانن ئازادتر بدوێن و بە ستایلی جیاواز بنووسن و بڵاوبکەنەوە.

چەند جۆرێک لە سۆشیاڵ میدیامان هەیە. وەکو وترا ئەو میدیایە جیاوازی گەورەی بەشداریکردن و پەیوەندیکردنە کە دەکرێت جۆری تێکەڵبوونی لەگەڵ خەڵکیدا بەم جۆرە پۆلێن بکرێت:

سۆشیال بوکمارکین :. ئەم جۆرە لە سۆشیال میدیا ڕێگە بە بەشداربووەکانی دەدات ئەو ماڵپەرانەی کە دەیانەوێت نیشان (تاگ) بکات لەسەر بنەمای نیشانەکردنی بەشداربووەکانی تر.

سۆشیال نیوز:. ئەم جۆرەش لە سۆشیال میدیا ڕێگە بە بەشداربووەکانی دەدات دەنگ بدەن یان کۆمێنت بنوسن لەسەر ئەو بابەت و هەواڵانەی ئەو ماڵپەرانە بڵاویدەکەنەوە، کە بە ماڵپەری سۆشیال نیوز ناودەبرێن.

سۆشیال فۆتۆ و ڤیدیۆ:. ئەم جۆرەش لە سۆشیال میدیا ڕێگە بە بەشداربووەکانی دەدات بتوانن فۆتۆ و ڤیدیۆ ئەپلۆد بکەنە سەر ماڵپەرەکەیان و هەروەها ڕێگە بە بەشداربووەکانیشی دەدات کۆمێنت بنوسن لەسەر فۆتۆو گرتە ڤیدیۆیەکان.

ویکیس:. ئەم جۆرەش لە سۆشیال میدیا ڕێگە بە شداربووەکانی دەدات بەرهەمی نوسراو زیاد بکەن بۆ ماڵپەرەکەیان و هەروەها ڕێگە بە بەشداربووان دەدات، نوسینی زیاتر یان بەرهەمە نوسراوەکان کە ئەپلۆد کراون، کەمبکەنەوە.

سۆشیال نێتۆرکین:. یان تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان: رەنگە ئەم جۆرە لە سۆشیال میدیا باوترین جۆری بێت لەناو کۆمەڵگای ئێمەدا و ئەوەی ئەم جۆرەش لە سۆشیال میدیاکانی تر جیا دەکاتەوە ئەوەیە، کە ڕێگە بە بەشداربووەکانی دەدات بتوانن لە نێو خودی خۆیاندا پەیوەندی

بگرن و ببنە هاوڕێی یەکتری، ئەمەش بۆتە هۆکاری ئەوەی زۆرترین خەڵک بە تایبەتی لەم ناوچەیە لە دەوری خۆیان کۆبکەنەوە.
هەرچەندە تائێستا داتایەک و ئامارێکی ورد لە بارەی بەکارهێنەرانی کورد لەبەردەست دانەبێت لە بەپێی ئامارە نافەرمییەکان و درککردن بەو ڕاستییە باوترین جۆری تۆڕی کۆمەڵایەتیش لە وڵاتانی سێ و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و عێراق و کوردستان بە تایبەتی فەیسبوک و ئینستگرام و تیکتۆک و سناپ چاتە کە زۆرتر بابەتی سەرگەرمی و خۆدەرخست و پەیوەندی و گفتوگۆکردنن کە خۆیان لە هەردوو پۆلینی سۆشیال فۆتۆ و ڤیدیۆ و سۆشیال نێتۆرکین دەبینێتەوە.

سۆشیال میدا و لێکەوتە و کاریگەرییەکانی:.
هەڵبەتە ڕۆڵ و کاریگەریی و لێکەوتەکانی سۆشیال میدیا بەدەرنییە لە سەرهەڵدانی هەر داهێنانێکی تری زانستی، کاتێک ڕوو لە مرۆڤایەتی دەکات و دووڕووی جیا نیشان دەدات، یان وردتر بڵێن و سۆشیال میدیا شمشێرێکی دوو دەمە، لایەنی ئەرێنی و نەرێنی هەیە و کاریگەری خۆی بەسەر کۆمەڵگەوە دەسەپێنێت، ئەویش دەکەوێتە سەر چۆنییەتی بەکارهێنەر و پێشکەشکردنی سرویسەکانی گەرهاتوو شێوازێکی ئەرێنی پیشان دا، تاک لێی سوودبەخش دەبێت و کۆمەڵگە بەرەو ئاقارێکی باش ئاڕاستە دەکات، پێچەوانەکەشی تاک زۆررمەند دەبێت تووشی دەیان و ئاریشەی دەروونی و تەندروستی و پەروەردەیی و دەبێت و خێزان و کۆمەڵگەش لە بەریەک هەلدەوشێنێتەوە.
بۆیە ڕۆڵ و کاریگەریی و لێکەوتەکانی سۆشیال میدیا بەسەر دوو لایەن دە بەش دەکەین.

سوودەکانی سۆشیال میدیا:.
سۆشیاڵ میدیا بە یەکێک لە گرنگترین تەکنەلۆژیاکان دادەنرێت کە بەکار دەهێنرێت بۆ بەشداریکردنی بیرۆکە و زانیارییەکان لەسەر کۆمەڵگە گریمانەییەکانی نێو تۆڕی ئینتەرنێت، بە جۆرێک بەردەستبوونی ئەو ناوەڕۆکانە ئاسان دەکات کە زانیاریی تایبەتی و ڤیدیۆ و وێنەیان تێدایە، هەروەها نامە ناردنی نێوان تاکەکان ئاسان دەکات، بە تایبەتی کە سۆشیال میدیا زۆر باڵاو بووەتەوە.
1- بەئاسانترین و کورترین ڕێگە دەگەیتە زۆرترین هەواڵ و زانیاری و داخوازییەکانت.
3- فیربوونی زمان و ئاشنابوون بە کلتور و دابونەریتە جیاوازەکان.
4- دەستگەیشتن بە ئاسانترین شێوە بە سەر هەڵی کار و خوێندن و گەشتکردن.
5- بەکارهێنانی سۆشیال میدیا بۆ لۆبی کردن و یەکدەنگی هێنانەدی

داخوازییە جەماوەرییەکان.

6-ئاسانکاری بۆ دروستکردن و ئاگاداربوون لە دەستە و کۆمەڵەی مەدەنی ڕێکخراوەیی و پیشەیی و گروپی فشار.

7-گرنگی سۆشیاڵ میدیا بۆ بە بازاڕکردن زۆرترین کڕیاری نوێ دەهێنێت بۆ ئەو کارە بازرگانیانەی لەسەر بازاڕگەری وەستاون بە ساغکردنەوەی بەرهەم و ،خزمەتگوزارییەکانیان و بەردەوام بوون لەگەڵ کڕیارەکانیان لە ڕێگەی سۆشیاڵ میدیاوە.

زیان و مەترسییەکانی سۆشیال میدیا:.

بەپێی ڕاپۆرتی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی، بەکاربەرانی سۆشیال میدیا بەوە وەسف دەکات کە دەخەکی دروستە کە تاك تیایدا توانا تایبەتییەکانی خۆی ببەنێتەوە. لە لەم ڕێگەیەوە سۆشیال میدیا ڕۆژانە بەسەر تاکەکان دا زاڵە دەبێت، بە جۆرێك کە لە وزەی جەستەی و دەروونی دا بەرهەمدارنابێت و هاوبەش لەگەڵ دەوروبەر لەدەست دەدات. چەندین لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی جۆراوجۆر کراوە لەسەر پەیوەندی و کاریگەری سۆشیال میدیا لەسەر تەندروستی مرۆڤ بە گشتی و تەندروستی دەرونی بەتایبەتی.

توێژینەوەیەك لەو بارەیەوە بخەمە روو:

میشێل فانسێن (Michel. 2010) لە توێژینەوەیەکدا کە لەسەر 1600 خوێندکاری زانکۆ کردویەتی، دەریخستوە کە ئەو کەسانەی سۆشیال میدیا بەکاردەنن زۆرترین کاتەکانیان لەسەر تۆڕی ئینتەرنێتە و کەمتر تێکەڵ بە هاوڕێ و خێزانەکانیان دەبن، ئەمەش هەستی تەنهایی بۆ دروست کردون و متمانەبونیان بە خۆیان بە کەم بۆتەوە. یان (کالپیدۆ، کۆستین، مۆریس (kalpidou . costin . Morris) لە توێژینەوەیەکدا لە زانکۆکانی باکوری ئەمریکا ، سەبارەت بە کاریگەری فەیسبوك لەسەر خودناسیو گونجانی دەرونیو کۆمەلایەتی، گەیشتنە ئەو دەرەنجامەی کە: خوێندکارانی قۆناغە سەرەتاییەکانی زانکۆ کاتی زیاتر لەسەر فەیسبوك بەسەر دەبەن.

بەپێی ئەمەش لە کۆمەڵگەی کوردی دا زیانەکانی بەکورتی بە چەند خاڵێک دەخینەڕوو:.

١- تێکشکاندنی پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان. بە کۆمەڵگەیەکی فرە کلتور و فرە بیرورا و ئاینی ئەمە واتە کوشتنی ڕۆحی دۆستایەتی و خۆشەویستی و هاوڕێیەتی وە بە ئاگاییمان لە دەوروبەر، لە قسەکردن و بیروڕا گۆڕینەوە، لە بێئاگاییمان لە ساتەوەختی ڕوودانی خۆشی و ناخۆشیەکان، کوشتنی لەزەت و جوانی، هەست نەکردن بە چێژی قسەکردن

و دانیشتن لەگەل خێزان کاتێک ئەوان بەها و جوانی و ئاسوودەیی دەبەخشن بە رۆحمان. سۆشیاڵ میدیا توانیوێتی کارێک بکات دەنگ و شێوەی ئازیزانمان بیربچێتەوە، هەموو کەسێک لە فۆرمی ئیمۆجی و دڵسۆزیان لە شەیر و لایک و کۆمێنت دا دەبینین.

۲- دواخستنی بەرەوپێشجوونی پرۆسەی خوێندن. هەموو ئەو مندال و مێرد منداڵانەی مۆبایل و ئینتەرنێت بەکاردێنن درەنگتر پەیوەندیان بۆ دروست دەبێت لەگەڵ کاغەز و کتێب و نووسین دا چونکە بە جۆرێک لە جۆرەکان ئەوان لە پرۆسەی نوسین بە قەڵەم دابڕاون تەنها وابەستەی وێنەی رەنگا و رەنگ و تۆنی دەنگن لە ڕێگەی مۆبایل و ئایپاد و لاپتۆپەوە، یار□ ئ□لیکترۆنییەکانیش ب□شێکن لە پرۆسەی شکست پێهێنانی خوێندن کە ئەمە کاریگەری نەرێنی دروست دەکات چونکە ئالودەبوون بە یار□ ئ□لیکترۆنییەکان بە پێی چەندین توێژینەوەی زانستی (منداڵ و گەورەکان) بێ جیاوازی تووشی خەمۆکییان دەکات وە جگەلەمەش، زیانە جەستەییەکانی وەک (قەڵەوی و فەقەراتی مل و پشت و نەخۆشیەکانی چاو هتد) تووشی بەکارهێنەرەکان دەبێت.

۳-دروست کردنی مۆدێل و فاشیۆن، مۆدێل و ئەکتەری ریکلام و چەندین کارەکتەری نامۆ بە کۆمەڵگە. لەڕاستی دا دەکرێت ئەمانە گرفت نەبن یان شتێکی ئاسایی و رۆتینی ژیان بێت، بەڵام کەی و لە کوێ و چۆن؟ بۆ دنیای دەرەوە کە ئەخلاقی بەکارهێنان و یاسا و سیستەم جێبەجێ دەکرێت. واتە کاتێک ماشێنەکە دەگاتە دەست بەکارهێن ئەخلاق و پرەنسیپی بەکارهێنانیشی لەگەل دایە و یاساش چاودێری دەکات و وە کۆمەڵگەیەکی هۆشیار و چاوکراوەیە نەک چاولێکەر، بەڵام هەموو ئەمانە بۆ کۆمەڵگەی کوردی جۆرێکن لە پاکێجی مۆدێل بەبێ تێپەرین بە خاڵی سەرەتا چونکە نە هێندە هۆشیارین وە نە یاساش سێبەر و چاودێرمانە، وە ئەم جۆرە دروستکردنە نەوەیەک ب□رده□م دێنی کۆنترۆل نەکراو هەموو بڕیارەکانی وا بەستەی غەریزەکانییەتی و عەقڵ و لۆجیک هیچ بەهایەکیان نییە.

لێکەوتەی ئەم حاڵەتانە (چاولێکەری و لاسایکردنەوەیە) کە زۆرینەی خێزانەکان ڕێگا بەو جۆرە لە خۆدەرخستن و خۆ ڕوتکردنەوەیە نادەن وە لە دەرەنجام دا بەریەکەوتن ڕوودەدات و کێشەکان گەورەدەبن و لە کۆنتڕۆڵ دەرئەچن.رۆژانە دەبینین و دەبیستین کاری (خۆسوتاندن و خۆ کوشتن یان دەکوژێن) هەڕەشەی بڵاوکردنەوەی وێنە و ڤیدیۆ بەرامبەر بڕێک پارە یان ئەنجامدانی کاری سێکسی وە چۆن سوکایەتی بە شکۆ و بەهای مرۆڤ دەکرێت کاتێک بە کۆمێنت و پۆستی نەشیاو و گاڵتەکردن بە کەم عەقڵ و خاوەن پێداویستی تایبەت و رۆشنبیر و سیاسی و پیرۆزیەکان و جەندانی دیکە دەیبینین. چەندان خاڵی دیکەی لاوەکی هەن و پێویستیان بە پسپۆری دەروونی و توێژەری کۆمەڵایەتی و کەسانی

شارەزا هەیە تا قسەی لەسەر بکەن، وە پێموایە چارەسەری هەموو ئەم گرفتانە دەکرێت بێ.
4- ئەنجامدانی کاری توندو تیژی و قۆرغکردنی رای گشتی و مانەوەیان لە ژێر هەژموونی دەسەڵاتدارانی ستەمکاری یان پێچەوانەکەی قەستنەوەی بەرهەڵستکاران و ناڕازییە سیاسییەکان هاندانی گەنج و لاوانان بۆ کاری توندوتیژی و خوێنڕشتن.
5- زۆربوونی نەخۆشییە تەنرووستییەکان و دەروونییەکان بەهۆی ئالوودەبوون و تێکدان و شێونی باری دەروونی بەکاربەران لە کاتی بینینی دیمەنەکانی کوشتن و بڕین و توندوو تیژییەکان.
6- پاشەکشەکردن بە مەعریفە و خوێندنەوەی کتێب و ئاستی ڕۆشنبیری تاک بەهۆی سەرقاڵی زۆرتر بە ئامیرە زیرەکەکان.
١- پێداچوونەوە بە سیستمی پەروەردە و خوێندن
٢- چاودێریکردن لە ڕێگەی خێزانەکانەوە وە لێپرسینەوە لەگەڵ نەوەکانیان بە شێوەیەکی دروست.
٣-سەروەری یاسا و لێپێچینەوەی تەواو لەگەڵ بەکارهێنەران لە کاتی هەر هەڵەیەک کە دەکرێت.
٤-رێکخستنی سیمینار و بەرنامەی دیالۆگی کراوە لەرێگەی دایەنگە و خوێندنگە و زانکۆکانەوە، پێدانی بەرنامەی هۆشیاری لەسەر بنەمای لۆجیک.
٥-هاوکاری کردنی رێکخراوەکانی کۆمەڵەی مەدەنی بە هاونیشتیمانیان و حکومەت و لایەنی پەیوەندیدار بە باسەکەوە.

چارەسەر

دیارە هەرکاتێک پێشهات و گریمانییەیک ڕوو لە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی دەکات، سەرەتا لە حاڵەتەوە دواتر بە دیاردە سەرهەڵدەدات و بەیێشە زانست هەمان پێوەرە بە هۆی بەرفراوان بوونی بەکارهێنەران و زۆری خواستی بەکار بەر کۆنترۆڵکردن و کۆوماڵکردن و دەستبەسەراگرتنی بەکاربەران چۆنییەتی بەکارهێنان و مامەڵەی تەندرووست لەڕووی لێپرسینەوە و بەیاسایکردنی ئاسان نییە، وەلێ وەک چارەسەر ئەم چەند خاڵە دەخەمەڕوو.
دەرکردنی یاسا و ڕێنماییەکانی تایبەت بە سۆشیال میدیا.
کردنەوەی خول و سیمینار و وۆرکشۆپ بۆ وشیاری مامەڵەکردن لەگەڵ سۆشیال میدیا.
بڵاوکردنەوەی هۆشیاری یاسایی لەسەر یاسای بەکارهێنان و مافی بەکاربەر.
جێکردنەوەی لە وانەیەکە تایبەت یان بوونی بەشێک لەوانەی پەروەردە و فێرکردن لە سیستەمی خوێندنی قوتابخانەکان.

دروستکدنی بەردیکی هاوبەش لە وەزارەتی ناوخۆ و ڕۆشنبیری و کاروباری کۆمەڵایەتی بۆ چاودێری و بەدواچوونەوە و چارەسەر بۆ دەرهاویشتە و کێشە کۆمەڵایەتییەکان و سیاسی و ڕۆشنبیرییەکانی کۆمەڵگە.

ئەنجام

لە کۆتایی باسەکەمان دا گەیشتینە ئەم دەرنجامەی کە هاتنی سۆشیال میدیا وەک پێشکەوتنی زانستی تەکنەلۆژی چەندین دەرهاویشتە و لێکەوتەی بەدوای خۆیەوە هێنا. ئەم کاریگەرییەی سۆشیال میدا بە هەردوو ڕووی ئەرێنی و نەرێنی بەتە زەروورەتێکی حەتمی بە هۆی بەرفراوان بوونیەوە و لە ئێستا دا جڵەوکردنی زەحمەتە. ئەمەش دەگەڕێتەوە سەر چۆنیەتی شێوازی بەکاربەر بەکام چەشن بەکاردێنێت، لە لە کوردستان و ڕۆژهەڵاتی ناوین زۆرتر لایەنە نەرێنییەکەی بالای بەسەر کۆمەڵگەکان دا کێشاوە و چەندین گرفت و ئالینگاری لێکەوتەوە و زۆر جاریش تاک و خێزان باجی هەڵەکانی سۆشیال میدیای داوە و هەندێک جاریش دەبێتە مایەی خرۆشانی جەماوەری و بێ ڕێزی کردن بە بەهاکان و ئایین و باوەڕ و پیرۆزییەکان، قوربانی بە کەمێنی لێ کەوتەوە. کەواتە سۆشیال میدا چەکێکە هەموو تاکێک دەتوانی چۆنی بوێت ئاوا بەکاریبێنێت.

سەرچاوەکان:.

کوردی

- هەردی ئیسماعیل – لایەنە خراپەکانی بەکارهێنانی ئینتەرنێتو تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان – ڕوانگەو ڕەخنە – 20/12/2019.
- بیزا برزۆ – چۆن دەتوانرێت سۆشیال میدیا کاریگەری ئەرێنی لەسەر تاکی کورد هەبێت – سایتی سبەی – 18/8/2019.
- تانیا ئاوارە – ئامارەکان ژمارەی مەترسیدار لە بارەی کاریگەری نەرێنی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان دەدرکێنن – کوردستانی نوێ – ژمارە 7494 – 16/2/2018.

فارسی

-رسناهای اجتماعي سيت های اجتماعی مانند فيسبوك و تئوتر. محمد علی پورز چاپ 20219. تهران.

-سوشال مديا (Social Media) يا رسانه اجتماعی چيست؟ بيلالفيَت. هانيه زاهدی.

-چگونه استراتژی سوشال مديا بنويسيم. اتوسا اهنك. نوامبر 13, 2021 نوين هاپ.

-بررسی انواع مختلف سوشال مدیاو چگونگی کارکرد آنهامدیر سایت ایاتال کاشانی ۲۲ فروردین ۱۳۹۹.
عربی

- الشبكات الاجتماعية و القيم رؤية تحليلية. تأليف: جبريل بن حسن العريشي الناشر: الدار المنهجية للنشر والتوزيع الطبعة الأولى تاريخ النشر: 2015
- ثورة الشبكات الإجتماعية؛ ماهية مواقع التواصل الإجتماعي وأبعادها تأليف: خالد غسان المقدادي تاريخ النشر: 2013 الناشر: دار النفائس للنشر والتوزيع الطبعة: 1
- ثورة العشرين دراسة في الأحزاب السياسية والشبكات الاجتماعية في العراق 1908 – 1920 كيكو سكاى دار الرافدين للطباعة والنشر والتوزيع. اكتوبر 2020.
- المشاكل الاجتماعية والسلوك الانحرافي. دكتور محمد عاطف غيث. استاذ علوم الاجتماع. جامعة الاسكندرية. 1989.

ئينگليزى

and the Well-Being of Undergraduate College Students, Cyberpsychology, Behavior and Social Networking, 14(4). pp. 183- 189

Mecheel,Vansoon(2010). Facebook and the invasion of technological communities , N.Y,Newyurk, from.www.pewinternet.org/pdfs.pip_Teens_Privcy_SNS_Report_final_ pdf